

عوامل موثر بر تقویت انگیزه انجام طرح‌های تحقیقاتی پژوهش در آموزش اساتید هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

حسن قوامی^۱، لیلی خزاعی^۲

۱. دکترای تخصصی، ادبیات فارسی، مدیریت آموزش، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۲. کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، اداره خدمات آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

چکیده

نویسنده مسئول: لیلی خزاعی، کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، اداره خدمات آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

ORCID:
0000-0001-7666-4354

Email :
khazaei13@mums.ac.ir

مقدمه: هدف این مطالعه، بررسی عوامل موثر بر تقویت انگیزه پژوهش در آموزش اساتید بود. روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع استفاده عملی و از حیث روش پردازش و آزمون فرضیه‌ها اکتشافی است. پژوهشگر به منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز و تکمیل پرسشنامه‌ها از روش پیمایشی و میدانی استفاده کرده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ۹۵۰ نفر تمام اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد می‌باشد. براساس جدول مورگان، تعداد حجم نمونه ۲۸۴ نفر برآورد شد.

یافته‌ها: از بین اساتید مورد مطالعه ۱۷۴ نفر (۶۱/۳ درصد) مرد و ۱۱۰ نفر (۳۸/۷ درصد) زن بودند. نتایج نشان داد که به ترتیب اولویت عامل جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید با میانگین رتبه ۳/۶۴ و عامل زمینه‌های فرهنگی با میانگین رتبه ۳/۲۱ و عامل منابع مالی و امکانات و تسهیلات پژوهش با میانگین رتبه ۳/۱۱ و عامل مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی با میانگین رتبه ۲/۵۷ و عامل ساختاری و اداری با میانگین رتبه ۲/۴۷ بر تقویت انگیزه پژوهشی اساتید نقش دارد. انگیزه پژوهش در آموزش در اساتید زن بالاتر از مرد بود.

نتیجه‌گیری: با تشویق و تسهیل امور پژوهش در آموزش و سیاست‌گذاری‌های مناسب، انگیزه پرداختن به امور پژوهش آموزشی را به موازات آموزش تقویت کنیم. هدف اصلی از برگزاری تمام سمینارهای آموزشی، کنگره‌ها، همایش‌های آموزش پزشکی و جشنواره آموزشی شهید مطهری بایستی ارتقاء سطح علمی پژوهشگران و تقویت انگیزه پژوهش در آموزش باشد. زیرا آموزشی که مبتنی بر پژوهش نباشد پاسخگوی نیاز جامعه نخواهد بود. کلیدواژه‌ها: پژوهش در آموزش، انگیزه پژوهش، هیات علمی.

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۴/۲ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۹/۱۰

ارجاع: قوامی حسن، خزاعی لیلی. عوامل موثر بر تقویت انگیزه انجام طرح‌های تحقیقاتی پژوهش در آموزش اساتید هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی.

۱۴۰۰؛ ۳(۸): ۷۲-۸۰

مقدمه

در عصری که پژوهش عامل و ریشه توسعه و رشد در همه زمینه‌های فرهنگی، آموزشی، اقتصادی، صنعتی و... است، هر اقدامی برای روشن ساختن اهمیت پژوهش و رفع تنگناها و نارسایی‌های آن ضروری می‌باشد. موضوع مهم این است که به کدام دلایل با توجه به اهمیت موضوع، کشور ما نتوانسته است در زمینه تحقیقات، گام‌های مؤثر و لازم را بردارد و انگیزه بسیاری از نیروهای متخصص را در این بخش تقویت نماید.

یکی از پرازش‌ترین منابعی که جامعه برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارد، مراکز آموزشی می‌باشند. مراکز آموزشی و مؤسسه‌های تحقیقاتی به لحاظ دارا بودن دانش، اعتبار زیادی کسب کرده‌اند و پویندگان راه علم و ترقی محسوب می‌گردند. در واقع بررسی این موضوع که چگونه می‌توان در فضای آموزشی کشور روحیه کنجکاوی و تحقیق را بوجود آورد، این ضرورت را ایجاب می‌نماید که حل مشکلات و موانع توسعه تحقیقات مستلزم شناخت و بررسی فعالیت‌های پژوهشی بعنوان یکی از نهادهای علمی- آموزشی می‌باشد. نظام آموزش عالی عهده‌دار وظایف و مسئولیت‌های مهمی در زمینه رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و تربیتی جامعه است (۱). انجام تحقیق از پایه‌های اساسی و عمده در توسعه جامعه به شمار می‌آید، به طوری که هیچ‌گونه حرکت علمی و منطقی‌ای بدون پشتوانه تحقیقات امکان پذیر به نظر نمی‌رسد (۲). اعضای هیات‌علمی، متخصصانی هستند که مسئولیت آموزش و اشاعه علم و دانش را در دانشگاه به عهده داشته و کیفیت و توسعه دانش تا اندازه زیادی به چگونگی عملکرد این اعضاء وابسته است (۳). بررسی فعالیت‌های اعضای هیات‌علمی و نوع تعامل آن‌ها، بازخورد مناسبی را برای تجزیه و تحلیل مسایل آموزشی و تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی به مسئولان نظام آموزش عالی فراهم آورده و از دیگر سو اعضای هیات‌علمی نیز می‌توانند از چگونگی عملکرد خود آگاهی یافته و برای افزایش کیفیت فعالیت‌های خود اقدام کنند (۴).

از بسترهای مهم توسعه و ارتقای علمی ایران به ویژه در ابعاد بین‌المللی توجه به مقوله تولید علم و توسعه تحقیقات هدفمند در کشور است. در عصر کنونی تولید علم و تحرک علمی با رونق و پیشرفت فناوری کاملاً آمیخته است و می‌توان اذعان داشت که تولید، بسط و ترویج علم تاثیر چشمگیر در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد (۵).

یکی از شاخص‌های توسعه نظام آموزشی، حضور فعال و پررنگ پژوهش در نظام آموزشی است. گسترش فرهنگ مطالعه و اندیشه علمی و پژوهشی در کلیه دوره‌ها و سطوح تحصیلی از ضرورت‌های اساسی آموزش و پرورش محسوب می‌شود. به ویژه مجهز شدن اساتید به استفاده از روش و ابزار پژوهش، می‌تواند موجب دانش‌افزایی و رشد و بالندگی و نوآوری و پویایی نظام آموزشی و نیز موجب تربیت دانشجویانی محقق در برخورد‌های با مسائل علمی می‌شود (۵).

نظام‌های آموزشی به فراخور تغییرات سریع، نیازمند بازمهندسی و بازتعریف در ساختار خود می‌باشند تا به موازات نیاز روز گام بردارند و معطف و ساختارمند گردند. از این رو برای دستیابی به چنین نظامی و به منظور گسترش تولید علم و دانش و آموزش و تربیت محققان و پژوهشگران پرورش یافته و متعهد در حوزه‌های مختلف علوم، با تاکید بر پژوهش محوری و پرورش‌یافتگی، نظام آموزش پژوهش محور با رویکرد کارآفرینانه پیشنهاد و معرفی می‌گردد.

لذا با نگاهی به نقش نظام آموزشی بعنوان تربیت‌کننده و آموزش‌دهنده سرمایه‌های انسانی خلاق و پژوهشگر بایستی این سؤال کلیدی و مهم را مطرح کرد که نظام آموزشی ما تا چه حد فراگیران را به این سمت سوق می‌دهد؟ در پاسخ می‌توان گفت پژوهش و نوآوری در جامعه‌ای توسعه پیدا می‌کند که نظام آموزشی و فرهنگی، زمینه و بستر مناسبی برای آن را تدارک دیده باشد. بنابراین تحقیق را می‌توان در کنار آموزش یکی از اهداف بسیار مهم دانست که باید مورد توجه قرار گیرد. لذا برای رشد و گسترش فعالیت‌های پژوهشی در کشور باید به مراتب بیش از آنچه تاکنون انجام شده است به امر تحقیق

علمی، سابقه خدمت اعضای هیات علمی رشته‌های علوم انسانی دانشگاه‌های اهواز تفاوت معناداری مشاهده نگردید (۹).

عزیزی، در تحقیقی با عنوان بررسی راه‌های بهبود عملکرد پژوهشی اعضای هیات علمی در علوم انسانی نشان داد: بهبود عملکرد پژوهشی اساتید در علوم انسانی از طرفی نیازمند انجام اصلاحات در رویکردهای سازمانی و مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی است و از طرف دیگر مشروط به اجرای برنامه‌های توانمندسازی و تقویت بنیه حرفه‌ای اساتید در زمینه پژوهش و فراهم کردن منابع مناسب مالی و علمی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی توسط اساتید است (۱۰).

بر این اساس هدف مطالعه حاضر بدنبال بررسی عوامل موثر بر تقویت انگیزه انجام طرح‌های تحقیقاتی پژوهش در آموزش اساتید هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد بود.

مواد و روش‌ها

پژوهش پیمایشی حاضر با روش پردازش و آزمون فرضیه‌ها اکتشافی انجام شد. برای تحقیق حاضر با توجه به ویژگی‌های جامعه آماری، شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم انتخاب گردید. در این روش هر یک از دانشکده‌ها یک طبقه و هر یک از اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد یک واحد نمونه هستند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ۹۵۰ نفر تمام اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد می‌باشد. براساس جدول مورگان، تعداد حجم نمونه ۲۸۴ نفر برآورد شد. قبل از توزیع پرسشنامه ملاحظات اخلاقی و محرمانگی داده‌ها رعایت شد.

برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد که روایی محتوایی آن به تأیید افراد صاحب‌نظر رسیده و پایایی پرسشنامه براساس شیوه آلفای کرونباخ ۸۴ درصد بدست آمد.

پرسشنامه این پژوهش شامل ۲ قسمت است: الف) اطلاعات دموگرافیک: این بخش شامل ۷ سوال مانند جنسیت،

توجه شود. زیرا پژوهش در هر کشوری زیربنای توسعه بشمار می‌رود و هر کشور خواهان پیشرفت باید در رؤس برنامه‌های خود برای پژوهش و تحقیق اهمیت ویژه‌ای قائل شود.

حدادی و همکاران، در تحقیقی با عنوان بررسی راه‌های ارتقای پژوهش که در مرکز آموزشی درمانی سینا صورت پذیرفت راهکارهای مهم شامل برگزاری مستمر دوره‌های روش تحقیق، اصلاح روند اداری تصویب طرح‌های پژوهشی، تجدید نظر در روند امتیازدهی مقالات بودند (۶).

سرشتی و همکارانش در تحقیقی تحت عنوان "موانع انجام تحقیقات از دیدگاه اساتید و کارکنان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد" نشان دادند مهم‌ترین موانع انجام پژوهش به ترتیب عدم ایجاد انگیزه در پژوهشگران، کمبود وقت و مشغله زیاد، مقررات دست‌وپاگیر اداری، عدم استفاده از نتایج تحقیق و ناتوانی ترجمه مقالات فارسی به زبان‌های دیگر و کم‌اثرترین موانع بی‌علاقگی به امر پژوهش، ناتوانی در استفاده از رابانه و مفید نبودن پژوهش بودند (۷).

عابدی، و همکارانش در فراتحلیل، ۹ پژوهش درباره کاربست یافته‌های پژوهش‌های آموزشی، به ترتیب تأثیر: راه‌اندازی نظام اطلاع‌رسانی پژوهش، برگزاری مستمر گردهمایی‌های پژوهشی، مسئله‌یابی و ارائه اولویت‌های دقیق پژوهشی، تقویت کیفیت تحقیقات، افزایش اعتبارات مالی پژوهش و برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی برای اساتید را در سطح آموزش و پرورش مؤثر تشخیص دادند (۸).

حسین‌پور، در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل بازدارنده فعالیت پژوهشی اعضای هیات علمی رشته‌های علوم انسانی نشان داد: کمبود امکانات پژوهشی، ضعف مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی، موانع توانمندسازی اعضای هیات علمی، ضوابط دست‌وپاگیر اداری، موانع شخصی و.. از عوامل بازدارنده انجام پژوهش هستند. همچنین بین گروه‌های مختلف نمونه آماری تحقیق به لحاظ جنسیت، مدرک تحصیلی، رتبه

دانشکده، رتبه علمی و سابقه کاری و آشنایی با اصول و قواعد پژوهش و چاپ و تالیف کتاب و نگارش مقاله می‌شود. (ب) پرسشنامه انگیزه پژوهش‌های مرتبط با آموزش: پرسشنامه ۳۱ مولفه با ۵ گویه و در مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای استفاده شد.

جدول ۱- گویه‌ها و تعداد سوالات پرسشنامه انگیزه پژوهش‌های مرتبط با آموزش

گویه‌ها	تعداد سوالات مرتبط با هر گویه
عامل ساختاری و اداری دانشگاه	۱ الی ۸
مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی	۹ الی ۱۹
منابع مالی، امکانات و تسهیلات پژوهش در آموزش	۲۰ الی ۲۶
زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی	۲۷ الی ۲۸
جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید	۲۹ الی ۳۱

در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در آمار استنباطی از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرها و آزمون تی مستقل، آنووا، آزمون لون و همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها

از بین اساتید مورد مطالعه ۱۷۴ نفر (۶۱/۳ درصد) مرد و ۱۱۰ نفر (۳۸/۷ درصد) زن بودند. نتایج نشان داد که به ترتیب اولویت عامل جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید با میانگین رتبه ۳/۶۴ و عامل زمینه‌های فرهنگی با میانگین رتبه ۳/۲۱ و عامل منابع مالی و امکانات و تسهیلات پژوهش با میانگین رتبه ۳/۱۱ و عامل مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی با میانگین رتبه ۲/۴۷ بر رتبه ۰/۲۵۷ و عامل ساختاری و اداری با میانگین رتبه ۲/۴۷ بر تقویت انگیزه پژوهشی اساتید نقش دارد. همچنین انگیزه پژوهش در آموزش در اساتید زن بالاتر از مرد بود. همان‌طور که از جدول ۲ نشان می‌دهد مهم‌ترین اولویت عوامل مؤثر بر تقویت انگیزه پژوهش در آموزش اساتید به شرح زیر است.

- جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید

- زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی
- منابع مالی، امکانات و تسهیلات پژوهش در آموزش
- مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی
- عامل ساختاری و اداری دانشگاه

جدول ۲- میانگین رتبه‌ها و اولویت معیارهای عوامل مؤثر بر تقویت انگیزه پژوهش در آموزش اساتید

اولویت	میانگین رتبه‌ها	عامل
۵	۲/۴۷	عامل ساختاری و اداری دانشگاه
۴	۲/۵۷	مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی
۳	۳/۱۱	منابع مالی و..
۲	۳/۲۱	زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی
۱	۳/۶۴	جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید

همان‌طور که از نتایج جدول ۳ ملاحظه می‌گردد، عامل ساختاری و اداری دانشگاه بر انگیزه پژوهش تاثیر دارد. عامل مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی بر انگیزه پژوهش تاثیر دارد. عامل منابع مالی، امکانات و تسهیلات پژوهش بر انگیزه پژوهش تاثیر دارد. عامل زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بر انگیزه پژوهش تاثیر دارد. عامل جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید بر انگیزه پژوهش تاثیر دارد.

جدول ۳- نتایج آزمون تی مستقل، تاثیر عوامل مختلف با انگیزه پژوهش

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
عامل ساختاری و اداری	۴/۱۱	۰/۶۴	۲۹/۰۳۸	۲۸۳	۰/۰۰۰۱
مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی	۴/۱۰	۰/۸۱	۲۳/۱۹	۲۸۳	۰/۰۰۰۱
تاثیر منابع مالی، امکانات و تسهیلات پژوهش	۴/۲۷	۰/۷۷	۲۷/۴۱	۲۸۳	۰/۰۰۰۱
زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی	۴/۲۵	۰/۸۵	۲۴/۷۸	۲۸۳	۰/۰۰۰۱
تاثیر جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید	۴/۳۷	۰/۸۱	۲۸/۳۵	۲۸۳	۰/۰۰۰۱

پژوهش در آموزش اساتید زن بالاتر از مردان است.

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد بین انگیزه پژوهش در آموزش اساتید مرد و زن تفاوت وجود دارد. با توجه به میانگین انگیزه

جدول ۴- آزمون مقایسه تی مستقل، مقایسه انگیزه پژوهش در آموزش اساتید مرد و زن

جنسیت	میانگین	انحراف معیار	آزمون لون		آزمون تی مستقل	
			ارزش f	Sig.	ارزش t	درجه آزادی
مرد	۴/۱۲	۰/۷۲	۷/۷۵۴	۰/۰۰۶	-۲/۲۹۲	۲۶۶۷۴۱
زن	۴/۲۹	۰/۵۲				

همانطور که از نتایج جدول ۵ ملاحظه می‌گردد، بین میانگین نمره انگیزه پژوهش در آموزش اساتید در اساتید دانشکده‌های مختلف تفاوت وجود ندارد.

جدول ۵- آزمون مقایسه آنوا، مقایسه انگیزه پژوهش در آموزش اساتید در اساتید دانشکده‌های مختلف

دانشکده	میانگین	انحراف معیار	آزمون لون		آزمون آنوا	
			ارزش f	Sig.	ارزش F	Sig.
بهداشت	۴/۳۲	۰/۶۱	۰/۶۲۳	۰/۷۱۲	۰/۹۱۳	۰/۴۸۶
پیراپزشکی	۴/۳۳	۰/۵۹				
پرستاری	۴/۳۶	۰/۵۵				
پزشکی	۴/۱۵	۰/۶۸				
داروسازی	۴/۰۶	۰/۶۸				
دندانپزشکی	۴/۱	۰/۶۵				
سایر	۴/۲۷	۰/۴۴				

همانطور که از نتایج جدول ۶ ملاحظه می‌گردد، بین میانگین نمره انگیزه پژوهش در آموزش اساتید در اساتید با رتبه های مختلف تفاوت وجود ندارد.

جدول ۶- آزمون مقایسه آنوا، مقایسه انگیزه پژوهش در آموزش اساتید در اساتید با رتبه های مختلف

دانشکده	میانگین	انحراف معیار	آزمون لون		آزمون آنوا	
			ارزش f	Sig.	ارزش F	Sig.
مری	۴/۴۲	۰/۵۱	۰/۹۲۲	۰/۴۳۱	۰/۷۷۴	۰/۵۰۹
استادیار	۴/۱۸	۰/۶۳				
دانشیار	۴/۱۴	۰/۷۴				
استاد	۴/۲	۰/۵۹				

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود بین انگیزه پژوهش در آموزش اساتید با سابقه علمی رابطه معنادار وجود ندارد. همچنین نتایج نشان داد که عوامل مورد مطالعه همگی در تقویت انگیزه پژوهش در آموزش اساتید نقش کلیدی دارد و براساس بیشترین تاثیرگذاری رتبه‌بندی شده است.

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود بین انگیزه پژوهش در آموزش اساتید با سابقه علمی رابطه معنادار وجود ندارد.

جدول ۷- آزمون همبستگی پیرسون بررسی رابطه انگیزه پژوهش در آموزش اساتید با سابقه علمی

انگیزه پژوهش در آموزش اساتید		متغیر ملاک
سطح معناداری	ضریب همبستگی پیرسون	متغیر پیش بین
۰/۸۲۴	-۰/۰۱۴	سابقه علمی

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه تلاش گردید دیدگاه اساتید در خصوص نقش و تأثیر عوامل ساختاری و اداری دانشگاه‌ها، مدیریت و سیاست‌گذاری‌های پژوهشی، مسائل مالی، امکانات و تسهیلات پژوهشی، زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای اساتید، در تقویت انگیزه پژوهش در آموزش اساتید مورد مطالعه قرار بگیرد که بنا به شواهد موجود نظری و تجربی، اصلاح، بازبینی و یا تقویت آن‌ها به عنوان راهبردهای مؤثری برای بهبود عملکرد پژوهش در آموزش اساتید مورد تأیید قرار گرفته است.

با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که اگر سیاست‌گذاران و مدیران نظام آموزش سلامت و مؤسسات دانشگاهی کشور خواهان ایجاد تحول در عرصه فعالیت‌های پژوهشی آموزشی و فرایند تولیدات علمی آموزش پزشکی به عنوان یک حوزه مهم علمی می‌باشند، باید از بعد ساختاری و اداری، دانشگاه‌ها با بازبینی و اصلاح تسهیلات ضوابط اداری، آیین‌نامه‌های پژوهشی و مورد عنایت قرار دادن ماهیت خاص پژوهش در آموزش، پیچیده و چندوجهی بودن آموزش پزشکی مورد تأکید قرار گیرد. همچنین موانع اداری دست‌وپاگیر و حضور اساتید را در عرصه پژوهشگری آموزشی تسهیل و زمینه‌های کاری، حرفه‌ای و انگیزشی قوی‌تری برای ترویج و بهبود فعالیت‌های پژوهش در آموزش اساتید فراهم نمایند. این نتایج با یافته‌های خزاعی مطابقت دارد (۱۱).

همچنین سیاست‌گذاری و مدیریت کلان پژوهشی کشور و دانشگاه‌ها زمانی می‌تواند در نیل به اهداف راهبردی تولید علم

بومی و افزایش نمود تولیدات علمی آموزش پزشکی کشور امیدوار باشد که بازننگری و اصلاح مبانی مدیریت و سیاست‌گذاری کلان پژوهش در حوزه آموزش پزشکی و همچنین تدوین برنامه‌های راهبردی که در آن به شأن و جایگاه پژوهش در آموزش توجه مناسبی شده باشد، در دستور کار خود قرار داده و در نیل به اهداف آن اهتمام ورزد. در واقع سیاست‌گذاری‌ها و راهبردهای کلان کشور در حوزه‌های علمی، آموزشی، فناوری، هدف‌گذاری، تعیین اولویت‌ها و نحوه بکارگیری نتایج تحقیقات از مسائل تأمل برانگیزی است که در این زمینه مطرح است. نتایج مربوط به نقش عوامل مدیریت و سیاست‌گذاری پژوهشی با نتایج Kotrlík و همکاران انطباق دارد (۱۲).

از آنجا که نتایج مطالعه حاضر تأثیر مثبت تقویت و گسترش امکانات فنی، فناوری و علمی و منابع مالی، بهبود شرایط علمی و خدمات و تسهیلات پشتیبانی- پژوهشی را در بهبود انگیزه پژوهش در آموزش اساتید را نشان می‌دهد، از این رو هر اندازه دانشگاه‌ها بسترهای لازم در این عرصه را فراهم کنند و هر اندازه اساتید در رابطه با منابع مورد نیاز خود برای پژوهش با تنگنای کمتری مواجه باشند به همان اندازه نیز می‌توان انتظار گسترش فعالیت‌های پژوهش در آموزش را از آنان داشت. این نتایج با یافته‌های Kotrlík و همکاران که عوامل اقتصادی، افزایش بودجه و تأمین منابع و نیازهای مالی، تأمین شرایط مناسب برای پژوهش و نشر آثار پژوهشی، توسعه فرصت‌های حضور افراد در کنگره‌ها، همایش‌ها و بهره‌گیری از نظام اطلاعاتی را بر افزایش فعالیت‌های پژوهشی تأثیرگذار می‌دانند، انطباق دارد (۱۲).

نظر به اینکه حوزه پژوهشی به طور کلی و همچنین پژوهش در آموزش و عملکرد پژوهشی اساتید در علوم پزشکی به شدت متأثر از فراسیستم‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پیرامون خود می‌باشد، بنابراین لازم است تا در راستای توسعه و تقویت فعالیت‌های پژوهشی آموزشی در علوم

پزشکی شرایطی فراهم گردد که تصور مسئولین و نگرش و ذهنیت اجتماعی منفی راجع به جایگاه پژوهش‌های آموزشی و سودمند نبودن آن اصلاح، زمینه‌ها و شرایط مناسب و مطلوب برای اجتهاد علمی و ایده‌پردازی در آن فراهم، تأثیر جریانات سیاسی حاکم بر کشور بر روند فعالیت‌های پژوهشی در این حوزه محدود و مکانیزم‌هایی برای تقویت همکاری نهادهای اجتماعی با پژوهشگران علوم پزشکی ایجاد شود.

نتایج نشان داد که جنبه‌های شخصی و حرفه‌ای مهم‌ترین انگیزه پژوهش در آموزش و اولویت اول محسوب می‌شود پس توجه به پارامترهای مربوط به انگیزه شخصی و حرفه‌ای همواره در مطالعات مربوط به کارایی به عنوان متغیرهای تعیین‌کننده‌ای مورد توجه پژوهشگران و تحلیلگران سازمانی قرار داشته است. نتایج این مطالعه مبنی بر نقش زمینه‌های شخصی، سازمانی و حرفه‌ای بر عملکرد پژوهشی اساتید توسط سایر پژوهش‌ها من جمله Adamsen و همکاران، Kuuppelomaki و Tuomi، Kajermo و همکاران، Hicks مورد تأیید قرار گرفته است (۱۶-۱۳).

به طور کلی نقش و کارکرد این عوامل و زمینه‌های اثرگذار بر انگیزه و تقویت پژوهش در آموزش را می‌توان در سه سطح کلی به جزئی به شرح زیر بیان کرد: سطح اول: به زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی مربوط است که جهت و مسیر مناسب انجام پژوهش در این عرصه را تجویز کرده و از تلاش‌های انجام گرفته حمایت می‌نماید. در واقع این امر به هم‌نوایی و هماهنگی سیاست‌های اتخاذ شده با مبانی فرهنگی، اجتماعی و سیاسی کشور و عدم تقابل آن‌ها با همدیگر می‌انجامد. سطح دوم: به مدیریت و ساختار حمایت‌گرای سازمانی ردد که از طریق ایفای نقش مناسب زمینه‌های سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و منابع و امکانات مورد نیاز برای انجام فعالیت‌های پژوهشی فراهم می‌گردد. سطح سوم: به دانش، نگرش، مهارت‌ها، قابلیت‌ها و زمینه‌ها و علائق شخصی خود اساتید و پژوهشگران برمی‌گردد. بر این اساس توانمندی و

اعتماد به نفس حرفه‌ای اساتید در کنار تلقیات، گرایش‌ها و علاقمندی آنان به امر پژوهش حلقه نهایی این مدل است که فقدان آن می‌تواند به راحتی کارکرد سایر عوامل و بازیگران این عرصه را خنثی نماید. در حقیقت دانشگاه‌های علوم پزشکی نوعی از سیستم‌های اجتماعی-سیاسی هستند که در آن تعاملات اعضای هیات‌علمی در قالب شبکه‌های پیچیده‌ای از روابط درونی نمود می‌یابد که به نیروهای داخلی و خارجی عکس‌العمل نشان می‌دهند. از این رو موفقیت دانشگاه‌ها در مواجهه با چالش‌های جدیدی نظیر جهانی شدن، بین‌المللی شدن و پاسخگویی، اساساً به تمایل اعضای هیات‌علمی بستگی دارد که در راستای نیل به اهداف دانشگاه فراتر از وظایف و انتظارات سازمانی خود عمل نمایند. لذا در درون یک مجموعه مشخصی از استقلال و توانمندسازی، از اساتید در دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی انتظار می‌رود که با استانداردهای نوین مدیریتی منطبق گشته و زمینه‌ها و ویژگی‌های مورد نیاز رفتار شهروندی سازمانی را در خود تقویت نمایند.

لازم است با تشویق و تسهیل امور پژوهش در آموزش و سیاست‌گذاری‌های مناسب، انگیزه پرداختن به امور پژوهش آموزشی را به موازات آموزش تقویت کنیم. هدف اصلی از برگزاری تمام سمینارهای آموزشی، کنگره‌ها، همایش‌های آموزش پزشکی و جشنواره آموزشی شهید مطهری بایستی ارتقاء سطح علمی پژوهشگران و تقویت انگیزه پژوهش در آموزش باشد. زیرا آموزشی که مبتنی بر پژوهش نباشد پاسخگویی نیاز جامعه دانشجوی پزشکی نخواهد بود.

تشکر و قدردانی

از معاونت آموزشی، کمیته پژوهش در آموزش، معاونت تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی مشهد برای همکاری صمیمانه تقدیر می‌گردد.

تأییدیه اخلاقی

اجرای پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی مشهد با کد IR.MUMS.REC.1399.319 مورد تایید بوده است.

حسن قوامی (نویسنده اول) طراحی مطالعه، مفهوم‌سازی و بازننگری ۴۰ درصد؛ لیلی خزاعی (نویسنده دوم و مسئول) مفهوم‌سازی، تحقیق و بررسی، جمع‌آوری داده‌ها و نهایی‌سازی مقاله ۶۰ درصد.

تضاد منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع در پژوهش حاضر وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شده است.

سهم نویسندگان

References

1. Kebriaei A, Roudbari M, Rakshani Nejad M, Mirlotfi P. Assessing quality of educational services at Zahedan University of Medical Sciences. *Zahedan J Res Med Sci*. 2005; 7(2):139-46. [Persian]
2. Mohammadi Y, Khazaei L. Investigating the role of university structural and management factors in increasing education-oriented research projects from faculty members point of view. *DSME*. 2016; 3(2):75-83. [Persian]
3. Yamani Sorkhabi M, Mozaffari FA. Factors affecting graduate students research experiences martyr Beheshti University, University of Psychology and Education Studies. *Journal of Educational Psychology Studies*. 2009; 10(1):83-100. [Persian]
4. Mizany M, Khabiri M, Sajadi SN. Study the capabilities of M.A. students of physical education and the advising quality of faculty members about the thesis writing. *IRPHE*. 2011; 17(3):111-34. [Persian]
5. Mehr Mohammadi M. Curriculum: Viewpoints, approaches, and perspectives. Tehran: Samt & Behnashr Press. 2009. [Persian]
6. Haddadi A, Eshrati B, Tavakoli H, Azinmi M. The ways of research promotion in Sina educational-medical hospital. *J Arak Uni Med Sci*. 2007; 10(1):31-42. [Persian]
7. Sereshti M, Kazemian A, Derbes F. Research barriers from the viewpoint of faculty members and employees of Shahrekord University of Medical Sciences. *Educ Strategy Med Sci*. 2010; 3(2):51-7. [Persian]
8. Abedi A, Oreizi HR, Shavakhi AR. Meta-analysis of influential factors on application of research increment in ministry of education. *Educational Innovations*, 2005; 4(2):109-33. [Persian]
9. Hosseinpoor M. Investigating preventive factors of research activities by scientific staff members of humanities. *New Findings in Psychology. Scientific J Social Psycho*; 2011; 19(6):79-95. [Persian]
10. Azizi, N. A study of ways to improve research performance of humanities faculty members. *JSFC*, 2013; 6(21):7-33. [Persian]
11. Khazae L. Investigating the factors in strengthening the management incentive vocational education Khorasan Razavi and South Khorasan. [Dissertation]. Neishabour: Islamic Azad University, Science and Research Branch; 2015. [Persian]
12. Kotrlik JW, Bartlett JE, Higgins CC, Williams HA. Factors associated with research productivity of agricultural education faculty. *J Agric Educ*. 2002; 43(3):1-10. DOI: 10-5032/jae.2002.03001
13. Adamsen L, Larsen K, Bjerregaard L, Madsen JK. Danish research-active clinical nurses overcome barriers in research utilization. *Scand J Caring Sci*. 2003; 17(1):57-65. DOI: 10.1046/j.1471-6712.2003.00124.x
14. Kuuppelomäki M, Tuomi J. Finnish nurses' views on their research activities. *J Clin Nurs*. 2003; 12(4):589-600. DOI: 10.1046/j.1365-2702.2003.00756.x

15. Kajermo KN, Nordström G, Krusebrant Å, Björvell H. Barriers to and facilitators of research utilization, as perceived by a group of registered nurses in Sweden. *J Adv Nurs*. 1998; 27(4):798-807. DOI: 10.1046/j.1365-2648.1998.00614.x
16. Hicks C. A study of nurses' attitudes towards research: a factor analytic approach. *J Adv Nurs*. 1996; 23(2):373-9. DOI: 10.1111/j.1365-2648.1996.tb02681.x

An inquiry into the factors affecting motivation enhancement of faculty members of Mashhad University of Medical Sciences in performing research projects in education

Hasan Ghavami¹, Leila Khazaei^{2*}

1. PhD, Persian Literature, Education Management, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

2. Master, Educational Management, Department of Educational Services, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

Abstract

Introduction: The aim of this study was to investigate the factors affecting research motivation in teaching professors.

Methods: The present study is of practical use and is exploratory in terms of processing and testing hypotheses. The researcher has used survey and field methods to collect the required information and complete the questionnaires. Descriptive and inferential statistical methods were used to analyze the data. The statistical population of this study includes all 950 professors of Mashhad University of Medical Sciences. According to Morgan's table, the sample size was estimated at 284 people.

Results: Among the studied professors, 174 (61.3%) were male and 110 (38.7%) were female. The results showed that the priority factor of personal and professional aspects of professors with an average rank of 3.64 and the factor of cultural fields with an average rank of 3.21 and the factor of financial resources and research facilities with an average rank of 3.11 and the factor of management and research policy with The average rank of 2.57 and the structural and administrative factor with the average rank of 2.47 have a role in strengthening the research motivation of professors.

Conclusion: By encouraging and facilitating research in education and appropriate policies, we should strengthen the motivation to engage in educational research in parallel with education. The main purpose of holding all educational seminars, congresses, medical education conferences and Shahid Motahari Educational Festival should be to promote the scientific level of researchers and strengthen the motivation for research in education

Keywords: Research in Education, Research Motivation, Faculty Professors.

Correspondence:

Leila Khazaei, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

ORCID :
0000-0001-7666-4354

Email:
khazaei13@mums.ac.ir

Original Article

Received: 2021/6/23 Accepted: 2021/12/1

Citation: Ghavami H, Khazaei L. An inquiry into the factors affecting motivation enhancement of faculty members of Mashhad University of Medical Sciences in performing research projects in education. *DSME*. 2021; 8(3):72-80.